

جلد حقوق محفوظ ہیں

انتخاب

قصائد حکیم قاضی

منظور شدہ
برائے امتحان منشی

باہتمام

احقر زمین محمد حسن
درانوار المطابع لکھنؤ مطبوعہ عکریہ

قصائد حکیم قاری

مشمولہ امتحان ہنشی و ایم اے مسلم یونیورسٹی
علی گڑھ

باہتمام احقر العباد

محمد حسن

درآوارہ لطیف کتب و مطبوعات گریڈ

M.A.LIBRARY, A.M.U.

PE14077

بسم الله الرحمن الرحيم

(۱) قصید در مدح علی بن موسی الرضا علیه التحیه و الشان

بگردون تیره ایست با امدادش بر شل از دلا ۱
 چو نیم اهرمن خیره چو ایست زنگیاں تیره ۲
 شب گول چون شب عاشق گرفته چون لکشتی ۳
 تنش با قیر لوده دلش از شیر آسوده ۴
 بدل گلشن تین بدای گمراهی گوی خدای ۵
 چو دودی بر هوا زسته چه دیوی ست آشفته ۶
 شده خورشید کور افشان تباری جرم او نهی ۷
 دیاد تیره چه دینش نهفته چهره روشن ۸
 لب غنچه رخ لاله مدول آورده بخاله ۹
 ز فیض او دیده گل شسته طره سنبل ۱۰
 غدا گل خراشیده خطریاں تراشیده ۱۱
 از دوا فخر خاستاں شده یکبار خاست ۱۲

لحمه باریک شده آشفته در پریشان شده باشد مکه مخفف آواز است -

نگند برین سایه دمن زاداده سراپه ۱۳ چنین دغوق پیرایه چو گیس شایه عنا
 ز همیشه مرغ جان پر زدهش زهره اورد ۱۴ چو اوجون آرد با غودیا چوں ده کشایا
 خرد و شهرم اگر کردی که پوشد برین بوی ۱۵ ز سبیل کسوت اسکون زلاله خلعت زریا
 نشان برچین زاله وانه از دمن لاله ۱۶ چنان از دل کشد ناله که حد از زلفت اسما
 کنون از فیض و بستان نماید از گل ریحا ۱۷ بویک چهره غلام بوی طره حورا
 چمن از سر و سینه ببال غلغله و کشمیر ۱۸ دمن زلاله عبر طراز تمبت و نیسا
 ز بس گمانی گوگل چمن چوں صفت انگلیس ۱۹ تو گوئی درش تخلص طول صبا گزیده مرغی
 ز بخر باں فروخ گلستان غیرت خلیج ۲۰ هر چو نوش دریا سخ هر چو سیم دریا
 ز بلبل زین سریش بکس چمن مشکس ۲۱ ز بوی آں رنگلین هوا دلکش ریا
 گل ز یاد زلال زلال زلال شکفتن زلال ۲۲ بے بنود گفت از راں کتا و غیر سارا
 زلاله دمن زلاله زلاله ستر دمن ۲۳ دمن چو لای این چمن چوں سینه سینا
 چو دریا بول چو دریا صفت اندر صفت گل ریحا ۲۴ ز کیو لاله نعمان کیو ترش شمشلا
 تو گوئی ای یک کشور برهنه پاره سر ۲۵ چنان در خشک لای دریا بول بهر استقا
 چمن از فرود دین خیال زلال برش چمن ۲۶ که طول زفر شاه دی برین گنج خضرا
 هر بره بشه امکان ننگ سخته ایما ۲۷ ولی ایند دناں علی عالی اعلا
 امام خامنه ضامن خورش چو سرم آهن ۲۸ زین از حرم او پاکن پیر از عزم او پویا
 نهال باغ علیین بهار مرغزار دی ۲۹ فیم رو خضر یاسین سیم دوحه که
 لاله جاسیه تمیق باشد که اکابر نیست کفاحه که کتاب ترایا است که
 مراد انجیل عین باشد که جامه شمس باشد که در کتب روم و فرنگ یافت شد

صاحب دل در آله ریاض شرع را لاله ۳۰ خرد بر چهار او داله روال از مهر او شیدا
 زخمش مهری فروزنده لبش یا قوتی از زنده ۳۱ ازان جان نبرد زنده از لبش سخن گو یا
 ز جودش قطره قلزم زردیش بگشاید ۳۲ خوابش قبله مردم رو آتش کینه دلسا
 بشت از نعل اولی و محیط از جود او جوی ۳۳ جنبشش گوی گمرا یال گنبد مینا
 ستاره گوی سیدانش بلال حمید چو گانش ۳۴ زلفش سم سیدانش غبار توده عینما
 ترنگ ز خشارش شکسته طغی ز گفتارش ۳۵ بشرا مهر و دینش نهال چو مرغ در اعضا
 زیر آتاری از خورش فلک شازی او عش ۳۶ اجل در پند از شنداد و دزدان بار
 خرد طفل دینش ترشح شبتانش ۳۷ بهر چه رخسارش کج حیران را از حیرت
 نظام عالم اکبر قوام ششیر ۳۸ فروغ دیده حید و سرور سینیه زهرا
 ابراز پیش آینه فلک در محبتش خورانه ۳۹ سبزه گل تپش ناله زردان بیضه بیضا
 و جودش اتصا و ام ز جودش ماسوا ^{مستقیم} ۴۰ خردش با قدم همه حیاتش با ابدیت
 تضار ^{تشت} در شش فنا تغییرت در شش ۴۱ چو ای بستر ششش به نیاید و مانیها
 در گوشت در شش فلک مری در شش ۴۲ دوا چو آل سال ششش به پیش از دیکتا
 بسال بحر و کمال نبشته خطا گفتم جهان نبشته ۴۳ گزینم کوزمان نبشته بسیار شود پیدا
 فلک است جمال او فلک محو کمال او ۴۴ ز دریای نوال او جایی لجه خضرا
 زان را عدل از یور جهان را ذات او ^{محرر} ۴۵ زان را افران را پر در جهان او جهان را
 ز قدش عرش مقدار از صفتش خاک آتک ۴۶ بارغ شکفتش خاک ریاض خیت الاوت
 ال را جود او مرغی ابل را قمر او مصلح ۴۷ فلک را قدر او مرجع ملک اصد او ملجا
 له برنت سربانی نوح از سوار استم و بغاری آفتاب پرست را سیکرینه

[illegible]

تو در مورد امکان اوندی پس از زیاں ۶۰ چو در گنج خوں چو در چال دال حکم تو آفرینا
 توئی بر نفع و ضرر قادر توئی بر خیر و شر تها ۶۱ توئی بر یود و دو آمر توئی بر نیک و بد و انا
 تو جسم شرع را جانی تو عقل را کانی ۶۲ تو گنج کاس ز دانی تو دانی سزا و احا
 کرد انانی خالق را تو بنیادی و دانی را ۶۳ تو در دانی شقائق را ز نانات صخره صملا
 ترا از ماه ماما می زخی پردانه شاهی ۶۴ اگر ازانی و اگر کاهی باشد از گشت پروا
 ز مال از تو افزایش زین از تو آتش ۶۵ در از از تو آتش خرد از تو آتش
 بگلک قدرت داد تو بودی آفرین گستر ۶۶ زاده چاک کال در بوده هفت کال آبا
 ز درعت حلقه گردون ز نیت شله کالوش ۶۷ ز نیت لطف جیونی ملک شطره بیدا
 اگر لطف تولد داد تو ز خلق را به سیر ۶۸ ز آه خلق ز شر تیا انتها شود بر پا
 نه به ای خل باغ دین گستاخ و دیده چن بیا ۶۹ نمایه چشمه پرویس گم از یک دانه خردا
 در اوصاف تو آفانی دهد و ادب خندانی ۷۰ کن را موز و دستاقی که تا حاصل بر ز فردا
 سخن غم ستاد و بهتان ترا مزج انانی ۷۱ فشانده دانه در میران که چینه خوشه و جودا
 تان الله گرش خوانی براف الله گرشانی ۷۲ بهر حال که سیدانی توئی تهر توئی مولانا
 گرش خوانی عفا که شد درشانی حال شر ۷۳ بهر صورت جزا که شد کما بشی کما به رضی
 گرش خوانی شاکر دیدش رانی دعا گوید ۷۴ برسد بر ملا گوید ستم زیبا کم زیبا
 الا تادیه نیماں و نه انگل گل ریحاں ۷۵ بر دینیل از ستاب بر آید لاله انو خارا
 چو لاله نامرت خرم چه گل باختری توکا ۷۶ چو ریحاں شروین فم چو نیل پوشال پرا

ای آتش باز خسته باشد -

۲ قصیدہ در مدح امیر کبیر مرزا نقی خاں حرمۃ اللہ گوید

نسیم خلدی در دگر جو بسیار با ۱ کہ بوی مشک میدہد بوی مرغزار با
 فراز خاک و خشتا و میدہ سبز کشتا ۲ چو کشتا بہشتانہ دہ نہ صد ہزار با
 بچنگ بستہ چیکانای ہشتہ نگہا ۳ چکاؤ با کلنگہا تندر دہا ہزار با
 زانی خوش فاختہ و دودا اصول ساختہ ۴ ترانہا خواستہ خورید و ہم تار با
 ز خاک رستہ لاہا جو بندہ پیالہ ۵ برگ لالہ لاہا چو شفق ستار با
 نگندہ اندہ ہمہ کشیدہ اندر منہ ۶ بشاخ سرو بن ہمہ چو کبک چہار با
 نسیم دوضہ امجد بخند و بدم ۷ زبں سیدہ پیش ہم بطون جو بار با
 بہار با بنفشہ با شفق شگوفہا ۸ شامہا محبتہ ہار الماعار با
 زہر کرانہ ستاپیا لہا بدشتا ۹ ز مغربہ پرستہا نشانہ بے شمار با
 ز زیش سحابا پر آبہا سحابا ۱۰ چو بوی نقرہ آہار دواں آہار با
 فراز سرو بوستان شستہ اندر تریا ۱۱ چو مقرباں نفز خواں بزمویں شمار با
 نگندہ اندہ غلغلہ و دودہ ہزار سیدہ ۱۲ بشاخ گل بے گلہ زرخ انتظار با
 درختہا ببار در چو اشتران بار ۱۳ ہی زشت یکدگر کشیدہ صفت قطار با
 ہار کش شامان سحاباء حالشان ۱۴ اصول شان عقاں شان روغ شان با
 دریا بہار لیش کہ گشتہ خاک عنبریں ۱۵ ز سن بودہ عقل دین نگاری از نگار با

لحہ - مرجان را گویند۔ لہہ - رختہ شمع سازت ہمہ زانہ بند شتر۔

زین و شقیق خرقیق لب شقیق رد ۱۶ رفیق دل رفیق موج پرورد شکستہ بار
 بطره کردہ تبسم ہزار طبلہ غالیہ ۱۷ شمرہ بستہ عادیہ زمرہ ذوالفقار بار
 مے دوست سال او سواد دیدہ خالہ ۱۸ شکستہ از جمال او ہشتا ہزار بار
 دو کڑہ شہد بر لبش دو چہرہ آہ بخشش ۱۹ ہفتہ زلف چو شیش تبار بار بار بار
 سیل جن پیرادو چشم من پیرادو ۲۰ دام دست ہر ادب بند با عتبار بار
 چہ گویمت کہ دوش چو نواز عمرہ شکر ۲۱ بگجہ آمد اندر دل بطرازے گسار بار
 کبک بطراز سرخے کہ گراز و یکدہ بنے ۲۲ ہی زبند بندے بدول جہد شرار بار
 دزدہ در داغ و سر جہندہ در دل شکر ۲۳ چنانکہ بر جہد شرار بخشک یشہ خار بار
 مرا پیشہ گفت چہ تراست بیج میلے ۲۴ گفتش یاد سے بخش ہے بیار بار
 خوشتر کاشب العنیم خویمے بیارجم ۲۵ کہ گشتہ دولت عجم قوی چو کوہسار بار
 ز سہی حدنا پور میں ایسر دادگر ۲۶ کہ ز کشورہ باث در ز حصن از حصار بار
 بجاک ظالمے شقی نشستہ عادیہ تقی ۲۷ کہ موشاں شقی کنند افتخار بار
 امیر شہرہیں شہرہا شہرہا سیں شہ ۲۸ کہ سرز آفریں شہ معشر سودہ بار بار
 بجگاہ صدر محترم میں امیر محترم ۲۹ اتابک شہ عجم امیر شہریار بار
 امیر مملکت کشا امیں ملک پادشا ۳۰ معین دین مصطفیٰ خلیل زرق خوار بار
 توام احتشا ہما عباد احترام ۳۱ مدار انتظار ہما عیار اعتبار بار
 مکمل تصور ہما سد و غور حصا ۳۲ متداور ہما نظم دیار بار
 کشندہ شرہ ہما اکل میرا ۳۳ خزانہ فقیر ہما نظم بخش کار بار

لے ادب آموزندہ را گویند و لقب حکام شیراز بود لے ضامن

هر لب بر کمال بهر زماں ۳۳ کشتن رخ او بجان بطر رخ کند ار با
 خطیبها و دیبا از سبها لبیبها ۳۵ خریبها غریبها عناد را کمبار با
 میهد او نشاطا کنند در نشاطا ۳۷ بهر در قمار از شوق شیر خوار با
 سحاب کف محیط دل کریم خوبیط ۳۸ نمزش از آب و گل فغا را با وقار با
 ملک شده از آگهی بے خوده خری ۳۹ سکه گشت مملکت تنی ز نشکاه عار با
 معین شده امین شمس شمس شمس ۴۰ سکه فکر دور بین شمس گزیش از کسار با
 فنا بے جان ناکال شر از جن کسا ۴۱ حیات روح مفلسان نشاطا و افکار با
 بگاه خوش آسختن طیز می آسا ۴۲ سکه هوش مردم جهان ز بول تیر دار با
 لبه ملک بی تو جهان و آتیش تو ۴۳ رسیده از همی تو بر تنه سپیدار با
 بهشت خط و چار صبر و یاد هر لب ۴۴ خردن ز حصه و قدر است جان با
 کبیرا و بیرا خیرا یصیر با ۴۵ دزیر با امیرا مشیرا شار با
 دو سال هست کتر که فکر کتر چوں نک ۴۶ ز نقد جان یک بیک انگار عیار با
 هم از کمال بخردی بفرو فضل ایندی ۴۷ ز دست جمله بندی عنان اختیار با
 چنان را قدر از تو گرفت پاییه کار تو ۴۸ سکه گشت روزگار تو امیر و ذر کار با
 چوایه صم ملک دی که کرد ساز زم دی ۴۹ سکه ساختی بهر زمین لا مشال منزل با
 خلیل انو اختی بخیل را گد اختی ۵۰ براسه هر دو ساختی چه بهتر با چه دار با
 در تم شکسته ره نفاق بسته ۵۱ آب عدل شمس ز چهره دین خناب با
 پاسبان تخت پا دشر ز روی آن قدیم ۵۲ که صفت کشد دو ماهه پیاو با سواد با

له دانشند آن که حاجت مردم روا کنند تر منک له کنایه از بهشت اعلیم است -

کشفه گرد ملک دین برحق فکرت از پیش ۵۲ ز کوه های آهنی برآین حصار
 حصار کوه صف شکن که نیش از دندان ۵۳ چو از گلو کس اهرمن شود نشان بخار
 سیاه بود شکم کند سرخ چهره هم ۵۴ چو چهره قاصد عدم چو در خیل مار
 شوند در باد تمام مار سرخ رو ۵۵ که بر جندش از گلو چو مار باز غار
 ندیدم اثر در پیکر آتش تن آتش ۵۶ که افکند در ابل کین ز مار باد مار
 نه داد اندونه دین ز دیو شود ز می ۵۷ فتنه خمار ظلم و کین بخشد در انظار
 بنظم ملک دین نگار ز بسکه ز آتش پیش فر ۵۸ که گسلد یک ز دگر چو بود از مار
 الا گذشت آزمون که گسلند در چین ۵۹ سیال لاله و سن حمار با نسا
 مرا چو در آینه خال که ماند از تو جادوی ۶۰ ز شعر بنده در جهان حجت بادگار
 بجای آب شعر من اگر بند در چین ۶۱ ز فکر آب در سخن رهند آبیار ^{مستطاب}
 بهاره تا بهر خزان شود ز یاد مهر گال ۶۲ تنی ز رنگ دیو جهان چو نیت سوسار
 حجت باد حال تو سر از قرن سال تو ۶۳ بهر دل از خیال تو شگفته نو بهار

۳. قصید در مدح جناب حاجی میرزا آقاسی فرایه

دو تلاح کفر ند با هم مصاحب ^{companion} ۱ یکی تیغ خسرو کی ملک صاحب
 یکی خرم خلک را بر حق خاطف ۲ یکی کشته عدل امین ماک ^{مستطاب}
 یکی ضبط ملک عجم را مزاول ۳ یکی ربط دین عرب را مو اطلب
 یکی ماسطه چهر ملک از مساعی ۴ یکی واسطه رزق خلق از مواجب

لے حکم لے لقب از یکے تبحر عالین عرب است

یکی حل و عقد اجل را انما رس ۵ کی رتی و فتق امل را مراقب
 زان یکی ز این و خود آہن دلال را ۶ چو آہن را بار و ز پیکار جاذب
 زان یکی ملک اجلال را جسم عادل ۷ کی نیک آقبال را ایم و اہلب
 زان یکی ابر بازل کی بسر بادل ۸ کی غیث و ابل کی لیت راغب
 زان یکی رافع ناقہ از کف کافی ۹ کی دافع فتنہ از ہم صاحب
 ہر آنچہ این کند با مخالف ز خامہ ۱۰ ہر آنچہ آن کند با ماندر تا خوب
 نہ با گلیہ ز بیاں کنند از بُر و شین ۱۱ نہ با صوفہ عقباں کنند از نجاب ^{caqlah}
 کی آیت مجد را چیست رافع ۱۲ کی آیت سجد را کیست صاحب ^{hammering of blood}
 کی با خطابش ثبات ضیاع غم ۱۳ کی با خطابش ضیاع غم غالب
 دو گوشت قافیا از دور بینی ^{sufficing from requint} ۱۴ کی گو کہ نبود و گوئی مناسب ^{possession of correct judgement}
 زبہ را ہزار صباے قبولت ۱۵ چہ صبا صبی صاحب ^{distilling of hot blood}
 ز تاثیر تریاقی لطفت عجب نے ۱۶ کہ جدو را رو دیزیش عقارب ^{antidote}
 ز کاخت ز آہر شد اہل حاجت ۱۷ بنید کے ہیں در آبروے حاجت ^{less on the forehead}
 تنگال از قبولت ہر اس چیرہ ۱۸ حجام از خطابت بہ سیرغ غالب
 پنگان بصیر آہنگان بہ دریا ۱۹ ز چشم تو خاکف ز تہر تو ہار ب
 تہر کج رود ہر کہ چون خط تر سا ۲۰ لبوز از قلبش چو قندیل را لب
 تین باز ناید را نفاس عینے ۲۱ روانے کہ از رحمت گشتہ غائب
 Miscellaneous

نہ بخشد نہ گیر نہ سے جمع ہن ان چنگال رباع ست کہ تیج تولید ہن ربوہ شہ محروم

۲۲ در زلفه متعفن مرائے جلالت
 ۲۳ کنی آسپه بانامه در مدارک
 ۲۴ نه کمال تو را کنند از عوالی
 ۲۵ تجلیل مضرب در جنگ جنگی
 ۲۶ محاسب نه مکیش سدا اهل گیتی
 ۲۷ در آسپه نقش نوشتن پیر و پادشاه
 ۲۸ قلم هر چه در دست بوال گرفت
 ۲۹ بدیواں فضلت نیا زنده کردن
 ۳۰ نه چه امروز تو اندر ماک
 ۳۱ درین مه که باشد عمل پارمارا
 ۳۲ زاندریش صوم و تشویش سرا
 ۳۳ چنان سرگیتی که با سیف قاطع
 ۳۴ چو موئے که در منته جرمش
 ۳۵ گراں کشته بے اوده صاف ساغر
 ۳۶ چنان لعل و لبر بخند و صواعق
 ۳۷ کند ابرو اطلال نه تقطیر زاله
 ۳۸ همی هر دم از برت زلال زمانه
 ۳۹ لایحه آسپه عسکرواں از تپا نه
 ۴۰

مراست بے نرا ہے کہ بر من ۳۹ بود مهر آں ماه چوں روزه واجب
 دو پیش تو خالی دو جادو کے لا ہی ۴۰ دوز لفش تبارک دیندے لاغب
 بایو ال خرا د غزائے غزل خواں ۴۱ بمیدان شاد بے پنگے مخا حذب
 غدار خرد ز انش در قزع فاسم ۴۲ سهیل بمانیت دریل صارب
 بخون تن من خضیبش انا مل ۴۳ زود و دل من دسیش جوا جب
 غز کخوال غز الیت کز گز گز غز ۴۴ کند حصید غزنان بشر بر خارب
 مرا چوں پری دیدہ دیوانہ سازد ۴۵ چو گو د پریو ارم از دیدہ غائب
 پند و ش چوں مهره اختران را ۴۶ بر دل رنخت از حقہ خیزخ ملاعب
 چو از قعر آذنی چپی سنگ ریزه ۴۷ ز چرخ سلق عیاں شد گو اکب
 فروزنده درے در ال لیل الیل ۴۸ چو آویزه در ز جسد کوا عب
 در آند زو آن بت مهر چرم ۴۹ پر اکند بر ماه مشک سازد دو جانب
 خواں و مرست و محمود و یحیو ۵۰ شگستہ کلمه تاب داده دو آب
 چوبشست بر خاتم از سرجاں ۵۱ سر دم کہ لے جاں چو ل تو راغب
 درین فصل دایں ماه وقت این شب ۵۲ من و صل توزه زہ زی عجاب
 نو اشراکان من قبل خدا ۵۳ نوادی خیر ابتلاک الفرائب
 لقد اسف الد هر کل المقاصد ۵۴ لقد کج ابحسب جل المطالب
 المک بنامتدرا شر با حق ۵۵ دعت و توت علینا الرغایع
 من اشر الی الیسنا المراءد ۵۶ من الحق عالت علینا المراءب

تو کوئی من سنج ای بخت قبل ۵۵ من درد کے کوخضای دہر حاضب
شب دانتاب انگے کوئے مسکین ۵۸ بیاباں دآب انگے کام لائے
زوریت چہ روزاست روش کہ آب ۵۹ پس از صبح صادق کاوب
مراون ایدوں چہ باشد مراد ۶۰ گواے مراد ترا طبع طالب
گفتا کیے نامہ خواہم ملحق ۶۱ بوسف زمناں و تعریف صاحب
بدتم شدن شتر خامه جنبال ۶۲ چور دست بریط لواناں مضارب
رواں چاکت ویت و فرزند شتم ۶۳ چونکام ترغیب کلک محاسب
بامداد آسہ بنامہ ز خاصہ ۶۴ رقم کراہیں چاشمہ نغز زتاب
ہمی بارہ از ابر بانہ را حطب ۶۵ چور دست ستور دایب ہر ارباب
ہراسر دشد چوں دل خصم جایش ۶۶ کہ در گرم دوزخ بہانہ دوا صپ
جنگ گشت عالم چو چشم غیلاش ۶۷ چو گلشن براد با دنا رنواں
چو جال بد اندیش اور در سارک ۶۸ تن بے نوا یاں توں در مصا طب
چو خوں دل از دیدہ بد سگالش ۶۹ ہمی آب بار ال دال ز مصا طب
چو زنداں زیاد شاتاں بزمش ۷۰ شب و روز باران نگر از سحاب
الاساکہ ہر سالہ آیدستان ۷۱ زمناں بزمش بلا باد ہار ب

۴۔ قصیدہ در مدح حسین خاں صاحب اختیار

بہار آمد کہ از گلبن ہی بانگ نہر آید ۱ بہر ساعت نروزش مرغ زار از مرغز آید

لہ عثمان لہ ترکیب دہا لہ قصیدہ لہ طبع لہ کلام لہ ہر صبح لہ صبح

تو کوئی ارغنون بستند بر شاخ دهر و گے ۲ ز بس بانی گے رود صلصل ترا ج و سار آید
 بجوشد مغز جان چمن لوبے گل ز بوستان خیز ۳ تیر مرغ دل چون آبک مرغ از شاخ آید
 خروش عنایت صورت سانه دانه تری ۴ گلکی از گل گلی از شربن گاهه از چار آید
 تو کوئی صاحب بستاں بهشت کن اند ۵ ز بس غلامان خود آنجا قطار اند قطار آید
 یکی بر کف نهد لاله که ترکیب قنچ دارد ۶ یکی بر گل کند قنچیں کند بونے نگار آید
 یکی باد بر سادہ صحن بوستان گردد ۷ یکی با ساغر بادہ بطرف جو بار آید
 یکی بنید چمن را بے تامل مرجا گوید ۸ یکی بوییدن است صحن که دگار آید
 یکی بر لاله پاکو بد کہ ہے رنگ میلد ۹ یکی از گل بوجہ آید کہ کج بخوبے آید
 یکی بر سبزه منی عطلمه کی در لاله می قصد ۱۰ یکی کا ہے رود از بهشت کی کہ بوشیا آید
 زهر سویی نواسه ارغنون چنگلے خیز ۱۱ زهر کوئی صدفے بر بطوطه نواز آید
 یکی اینجا نواز دے یکے اینجا کار دے ۱۲ صدفے ہائے ہے زهر سویی ہزار آید
 ہر جا جتنے در جتنے ہر گلے قنچ نوشے ۱۳ نہانہ غالباً ہوشے چو فصل نو بہار آید
 مگر در سبستاناں ہن ژو کیدہ گیسورا ۱۴ کہ از سنبیل بنغمزم بوی جاں بے اختیار آید
 الا یا ساقیلے وہ بجاں ہن بیایے وہ ۱۵ دما دم نے خود دما می دہ کنی تو کم خار آید
 سیشد از دیار دہم بہ آب ریاسوزم ۱۶ بجانست کند و صد خیزن ایک کج بکار آید
 نیدانی کنایہ سبزه چلی لذت دہر بادہ ۱۷ خصوصاً نیم کہ از گلزار باد شکبار آید
 سخن بادہ خورانی کہ می نوشند یا خواب ۱۸ کہ بخواب بکا لم آب کونر ناگو آید
 شرابے تلخ خواہم یا تبہ شیرین از شورت ۱۹ خود دیوانہ گردو کہہ سہرا بقرار آید

لہ محو خجور کہ جنبش نہا استند باشد کہ پریشان شدن در ہم رفتن -

دم بڑھ استغفر سے شاہد بنے سہ چوٹ ۲۰ نہا ہی از عین خیر نہ ترک از حصار آید
 چو باد آں افکاش بخشارش بشو راند ۲۱ بی تاراج چس گئی سپاہ زنگبار آید
 دی کہ ہم کشا چلقہ بایں زلف چشیش ۲۲ بجزم کار و دل در کار و دل شکست آید
 بجاں آد کہ ہر کہ کا کل و گیسوے اور نیم ۲۳ جہاں گئی چشم من میرا ز انہی مار آید
 چو ہم لعل شیرینیش بہم ہر تال گرو ۲۴ چو نیم دسکے و چشم و چشم ہمار آید
 نظر از بو تال بندم اگر ادھر و بکشاید ۲۵ کنارہ از دو تال گیرم اگر ادھر کنار آید
 کنارہ خویش را پر عرق جباری نیم ۲۶ دی کا نہ رکنارم باد زلف تار بار آید
 نگاہم چو ہی غلطہ بر بے اور سے او ۲۷ چشم عالم سہی باز دود و شرار آید
 ز تال و خط زلف شرہ دایرہ و پیش ۲۸ جہاں تار یکہ چشم چو کشت خبار آید
 چو دستاں سیدام کہ یوں نیم رخ درش ۲۹ چشم ہر دو گئی گاہ روشن گاہ تار آید
 درش آہواز نہ مانکہ و کز دہم ہی خیزد ۳۰ دی کان زلف چشیش بے آید آید
 کشد ہی میافش ز در شب کوہ گراں بی ۳۱ مرا بایہ کماں لاغری پس بر بار آید
 لب تا آنی از صفت لب زنگاہ دانند ۳۲ کز دہم روم نبات و شکر بار آید
 الا با سو سینا ببین آن بادہ وینا ۳۳ سگ گئی آد کہ سینا سحلی آشکار آید
 مرا گئی کہ تخمین کن چو سزنا بے من ہی ۳۴ چو سزنا بے من ہی ترا کیس چہ کار آید
 بچو شد غم من ہر کہ کہ کوئی خر خوبانم ۳۵ تو خلاق کوئی ترا زیں فخر غار آید
 گلت خوانم ہمت دامن بچیت صفت توام ۳۶ کہ میرا نم سید ام چہ و صفت ساز کار آید

شاہ شریع و ظریف در عارفان و راہ زن را گویند کہ نامہ در ہند کہ بسیار
 شکر خیز صفت و احوال مکتوبہ را اگر بیند۔

تو چوئی خانه آئی خانه رشک بوستان گلستان اگر فصل خزان بوستان آئی بهار آید
 غریبه که تو بگره دو بشهر خویش مینالد ۳۸ که پندارد بغربت از بخوش و تبار آید
 چرا باد کشیدن منت نقاش صورت گر ۳۹ تو در هر خانه کانی خانه نقش نگار آید
 نگار آید صبح نور دوست ز در و در بر سر دوست ۴۰ که در اسلام این سنت بهر عیدی را آید
 باد است دست مستی و دانه پیش میگفتم ۴۱ که چو نور در آید نوبت بوس کناره آید
 تر شکر خنده بگریه نیک آهسته میگفتی ۴۲ بود نور در من ز می که صاحب اختیار آید
 حسین خاں میر ملک جم که چو در زم نشیند ۴۳ نصیب بل گیتی از بس و از بس آید
 بگاه کینه که تنها شنید از یار تو سن ۴۴ بداند پیش خاں که یک عالم سواد آید
 بگاه چشم شرکانه که او در چشم بد خاواں ۴۵ چه شیر شوق در دیده آسند یار آید
 زیم عدل از خنده خاں کش نیست بید ۴۶ چشم فتنه پنداری خواص کوکنا آید
 چو یاد از باد مراد کنم گاه سخن سازی ۴۷ دوات و دفتر و کلمه بهر سواد آید
 چو وصف تنی دشمن سوزا در ابرو باں انم ۴۸ چو در رخ از دهنم سر بسوزان شراب آید
 خیال جنبش بیکار و چو در ضمیر آرام ۴۹ فضا که عالم اندر نظر کیسه غبار آید
 چو از دست افشانش نگار خامه وصف ۵۰ دق اندر دق دیوان شعرم ز رنگ آید
 ز طبع دست او هر سخن را نام تو پنداری ۵۱ که ابرو بجرم اندر بکس و بر بار آید
 چو طبع روشنش از اراضات منقبت گویم ۵۲ چشم تاب خود رشید و خشان متعار آید
 حدیث خلق او از خاصه چو در زمانه بگویم ۵۳ سر نقش دیوانم چه نقش قند آید
 ای که دنیا شاه هم بزرگ و همتی بزرگ تن را اگر یکنه و این لقب و تم است
 نه پریان و نه گنده که جان -

زم رنج آورد بدیدگان خصم اذین پس ۵۷ بجای خزه یکال بجای خواب آید
 خنجر گف که خوش رخ رد لاغ شود آکنده ۵۵ یقین شد شمشیرش ز خواری زار آید
 بدوزدم او در گوش ابل مشرق و غرب ۵۶ هر جانب که رود آید با نیک پنهان آید
 ز شوق آنکه بر دم کف راوش بختاید ۵۸ ز راز کان هم از حدن در افر محال آید
 بر زود اتق ز الماس شیش بسک خول جسته ۵۵ لوگوئی گهسته گیتی همه آتوت زار آید
 محاسب گفت ذی شرم خودش می رسم ۵۹ ز خجالت بر نیاید سر اگر دوز شمار آید
 که کس با کف ز بخش چون خوش نبیند ۶۰ بدان که ابر بے بر دازد کوه سار آید
 حصاری نیست ملک فریش را اگر خوش ۶۱ پیغم حبش نثار کاندران محکم حاصل آید
 نلک قدر ملک صدر اهدا آید هر سال ۶۲ بر آنکه از خلقت گیتی یادگار آید
 بسید تنیت گویند من گویم تو خود عید ۶۳ بسیدی تنیت هر کوه نایه شمسار آید
 مرا خود ز بیمه دیکه دیدم هر فردت ۶۴ دگر دوز را در پیش من بے اعتبار آید
 الا نسبت صدر اگر با جاد صد سحی ۶۵ چنان چو نسبت به آهلی یکی چلاد آید
 حساب دلت از دل ان کانی حساب نقد ۶۶ شمار دلت بیرون زان کاند شمار آید
 گویند ای دانات بجر عافست تا آنی ۶۷ سکه زلف زشته از زشته در شاهوار آید

قصیدہ در ستایش بادشاہ رضوان جاں نگاہ مروج ملت نبی

حجازی محمد شاہ غازی طاب ثراہ فرماید

ساقی بدہ طلل گران آں سرہم تھان ۱ اندر بر غم بشکو و شادی ہر جاں پرورد
 در خم دل پیہ رخاں در جام ہر زرفشاں ۲ درست ساقی قوت جاں خاں جاں پرورد
 در جاں جزاں بشیر کونے گلویا بد خبر ۳ نازد سزا لب در بیکو کز جگہ گشتاں پرورد
 چوں برفوزہ مشعلہ کیمبر کبوتر دشتاں ۴ دیلاہ شود در حالمہ جسے بہر جاں پرورد
 بدول کشاید بوستان پر بخ نمایا غواں ۵ در سفر کار و میزاں در رخ ریحاں پرورد
 شادی و ہمیشہ آں کسری کنہ صفاک ۶ بیجاہ ساز و خاک از خاک آں پرورد
 از سنگ سازد تو نیا در خاک آں دیکمیا ۷ از درواغیہ و صفادہ در درواں پرورد
 بر گل نشانی گل شود خوش چکے سنبلی شود ۸ زارغ از خور و بسلی شود صد گویاں پرورد
 بلا جان طلباں تہاں یہ خرد و ابہ فطن ۹ طعمہ بیاں لقمہ خن کال لقمہ لہاں پرورد
 بتیاں کند تبیس را انسان کند المیس ۱۰ ہوش ہزارا ادریس در مغر ناداں پرورد
 ہے چوں لی بیا بود کور ابدن ینا بود ۱۱ آ آتش سینا بود کش آب جواں پرورد
 دل از دنیا بخت جان از او دیز و شرف ۱۲ چوناکہ گویاں صد دل از آب بیاں پرورد
 از جاں پاکان خاک در رخ آب تاکہ او ۱۳ کایوں عصیر الی و جاں بخداں پرورد
 زان جوہر خوشنیش گر کسی آتہ در شیش ۱۴ خاک تیش زود و شیش تا شرف علیاں پرورد

لے بہر من و انجا کشاید پانہ نیرنگ است لے بہر کمال سہ لے بہرے از اوقا لے بہرے

لعل خشنانش لقباه در خشنانش سلب ۱۵ ماه در خشنال سے عجیب لعل خشنال پرورد
 جان اسود و سر از دول انشا طو شوا اند ۱۶ ماه جمال خور از در غلطه ضواں پرورد
 در خم و ال رد نمی ال در خنای دار می ۱۷ در جام جان رد نمی ال خنای پرورد
 نه با یکی گفته می جان به با یکی گفته ۱۸ جان پروردن افس جان در چند ال پرورد
 چو ل مطرب پرورد مطرب یا لطلک توت لب ۱۹ سیر بری کاند و قصه لب و خشنال پرورد
 عقد ثریا لبش می ماه در غنیشش ۲۰ دال زلف به بند شیرین شکر سے کایا ال
 زلفش چو لعل خیر سرور و زلفش روانه تر ۲۱ کز یک کز دل قمر در دال پرورد
 گل پرورد و در مشک چسب کز خشنان ز انگس ۲۲ بیضا نمایا اتیس به در گریاں پرورد
 چون نمایا از کز بدین فشانان ز مشک ۲۳ کز دم گذارد بر تر کز هر جیاں پرورد
 پیدا لب نهان ال یں خوش تر آتش جان ۲۴ بخت دل کز ایش آن پیدا نهان پرورد
 رویش ندو بیانه تر در فتنه به آرزوم تر ۲۵ آبی آتش کز تر شعله عطش ال پرورد
 خورشید زنده ال تا یک محدثن دال ۲۶ زبیر شیرین خریاں کز کایا دال پرورد
 زلفش چو طنازی کند باز خواں باز می ۲۷ بر نه ره سازی کند و غلطه ضواں پرورد
 زلفش گل کز می دوزیر زلفش سقری ۲۸ گوی دال مشری و جرم کویاں پرورد
 مشکین خلش بر گرد لب نیست چو لب ۲۹ کز کد ال افس کز کد کایا پرورد
 دانه نم را بشیر ساز و دو لم را ریش تر ۳۰ ماه از دال بیشتر دال کز تر کایا پرورد
 جز خد آن سیرین کز زلفش را اشج ۳۱ هرگز شیند ال جرم مهر سیباں پرورد

ہر گھنٹہ انزل بے من نشوئے عجب ۳۲ ناچار شور اسٹال طلبش ہر نگہ دل پرورد
 چوں در شاق آید می بر چیدہ ساق آید می ۳۳ تکلیف شاق آید می آنکہ ایام پرورد
 خیزانے کار دہدہ آن ہم دیں کن یہ ۳۴ بگزار جنگ و مشعلہ کاین پرورد و نسران پرورد
 جامے بجز کاغذ بجز بوبہ حرفے بگو ۳۵ زان پیش کال ہی کنو خانہ نیلاں پرورد
 درشت خواہم غنیمت ساخت بر بوم ملت ۳۶ ترسم نہ لطف چوں شبت کو نگہ عصیاں پرورد
 از دو لب می جنفس یک بوسہ دم طمس ۳۷ بگزار تا خود گیس در شکرستان پرورد
 بوسہ ہر بے شغلہ بے رشت جنگ و گلہ ۳۸ کہ جہاں رفت آن جہاں کا نہ جہاں پرورد
 در بوسہ ندی ہی بسیر طے تکبیں بندم کر ۳۹ گرد و غنود شیر ز چوٹ سم طغیاں پرورد
 دیرہ چو تا آئی کسی کو را بود جرمست بے ۴۰ زیا کہ در مجلس بے رح جہاں باں پرورد
 ماہ ہیشہ جہاں غیش زین غیش ز ماں ۴۱ کو قیوداں آید و اں ظل حاساں پرورد
 دار احمد شاہزاد اں قیصر کسر اشرا ۴۲ آں کز موم عدل داد آیں یزدان پرورد
 از خرم و اندر خیر و شرف و عزیم گیر و بجز ۴۳ از جو بخشش نکند ترزد عدل گہاں پرورد
 گیتی چو ہمہی ہمداد نظم جہاں از ہمداد ۴۴ وز ہمداد و ہمداد ہتاب کتاں پرورد
 تہش ہمہ زہر اجل و شند رستان مل ۴۵ ہر ش ہر طعم عمل در کام شہاں پرورد
 چوں بر زرد زیندہ اور بچہ گیر و گزرد ۴۶ ماندہاں کالہ اور بجز جہاں پرورد
 ادیشش خصم و زماں پیش کاید از عدم ۴۷ تن اچا ہی و شکم بادست غفٹاں پرورد
 ماریت گلشن گفہ سرگز ہر باز میشکر ۴۸ نازیت نفیش جان سرگز شایطوناں پرورد
 دستش چو بخش مال از دزی و ہر مال را ۴۹ چوں ایہ کا طفال از شیر ستیاں پرورد

گر حفظ انکے بشر از حزم ادیا بد اثر ۵۰ چون لوح محفوظش فکر جا شاکیاں پرورد
 - اکبر ختم غمیل بادی نیا راز و جیل ۵۱ اندر سر پیش اجل چشمه نگہیاں پرورد
 مراح ادب از خستین گردا ز خلق سخن ۵۲ حالی لطیفش در آن ہر شے ضوال پرورد
 در بد سگال بد سیر ختم دے آد دور نظر ۵۳ در دم نہ پناش داد اگر ہر مفت نیراں پرورد
 شاہ امر اور انجمن خواند استاد سخن ۵۴ واکوں پریشاں طبع من نظم پریشاں پرورد
 این نظم را نگفتہ گیر این مح را شفتہ گیر ۵۵ این بندہ را آشفٹہ گیر ایہ کہ نہ بیان پرورد
 این مح را پاتا بسرہ مبتدا و نہ خبر ۵۶ آری نہ گوید تیر ہوشے کہ قصصاں پرورد
 ہم بس عجبتے کایں شنا افت قبول یاد شاہ ۵۷ کاتر پسند مصطفیٰ اشعر کیہ چہاں پرورد
 شرے دد کہ غیب آمدہ وز غیب غیب ۵۸ وحی است لاریک ہرۂ امح سلطان پرورد
 الام مطلق در اصل عجاز بہ حق دل نہش ۵۹ وحی محقق دانش وحی کہ ایتقان پرورد
 بیا وسطہ طرح الامیل یں پردہ و جان کیا ۶۰ تا پردہ دار ملک دیں در پردہ جانان پرورد
 در خواب گفتش داد اگر کلے از خرو پیدا تر ۶۱ خلائی بیداری شمر خوانی کہ ایماں پرورد
 بخود شواہ صہبا کے صہبا کش ازینا کنی ۶۲ فیضے ہوسوئی من کہ مشکل ساں پرورد
 اینت یہ بیداری نشان کہ وجہ کوئی نہرا ۶۳ ساتی بدہ طر گراں الے کہ تہاں پرورد
 چوں بندہ عنوان کہ دبا ال نفر شر جانفزا ۶۴ از جکہ اشعار ملا ال طرفہ عنوان پرورد
 تا دید از صحر اعلف تاخیر داز دریا صہ ۶۵ از غم عدویت چوں کشف سر در گریاں پرورد

۴- در توحید عزرا ستمه

- کشتودی اهل قراگین جان را قیرواں کردی ۱ نودی چهره آفرین منیر آسمان کردی
 قمر آردی از گردون بشارخ ناردن لبتی ۲ گرفت دیدی ز عیان نهان ناردان کردی
 یکی گرفته کوسه القاب سیر سرتی روی ۳ یکی بازگشتی به صفت لاغز انیاں کردی
 بدان قمر آگینوزم نرنگ یانی دل لبتی ۴ ذوال شمشیر بودا نرنگی دست قضاوت کردی
 دو چهره کردی از سنبل کبودی گلستان گل ۵ ذوال چهره چینم نرنگی ذوال توالت کردی
 نمودی چهره آسمان را از آستان اندی ۶ کشتودی غنچه شمع شاکان را از گاهان کردی
 دو جلایان شب گلشن نگین روی بر روی ۷ دیار باره با چهره نرنگی از قیرواں کردی
 ز غم چو نام ناکه دست دوزخ شمع آتو ۸ شب آه کیل بود روشن سابلان کردی
 زهرین گیسوی شمعین نگین خرم روی ۹ جز آنکه شمع خیره کند زده کاه سنان کردی
 دامن اهرانی با من آرم چال کردی ۱۰ ملک با همه نامهربانی مهربان کردی
 نگار ادب را در آرد آرد افساد آرد ۱۱ نخل منیر با اودی که مارابی نشان کردی
 پر می نگین ذرات آرم تو کس ماه روی چهره ۱۲ چرا کی باره آسمان نهان پر نیای کردی
 مشرق از کریم یا سانه دگر نرسالی ۱۳ بنده که تو کسیر هست آگینوی یان کردی
 نگین روی پر بر لبین دلی را سنبل نگین ۱۴ بنده دوزخی را که دوشکربا دبال کردی
 در آرد او غم نام نودی ز غم آرد آخر ۱۵ زخون یه دود ز غم آرد غم آرد کردی
 شمع در ستاد خط خطی آرد از گاهان کردی ۱۶ که صوره در رویه کردی مراد آسمان کردی
 چهره بتانی که دوزخ آرد از غم آرد کشتی ۱۷ چهره صباغی که گاه از غم آرد غم آرد کردی

۱ = Parbat
۱ = Parbat
۱ = Parbat

گفتیم زلف و دست از کیش برایش آید ۱۸ از دغانل شدی را دست طق گوید بیاں کردی
 کس از سینه شود این کس بسیار و بدگوهر ۱۹ بنابینا ده کور این خود گمان کردی
 ریایی خانه کنی اختیار این داری ۲۰ غرای را هنر در این اے کاژاں کردی
 در این اهل بهال بند که بل زدی بل زدی ۲۱ کجا دیلی مانت زدی کور یا باں کردی
 نه این لغت بهال زن کنی راه مژگون ۲۲ چه موجب شد که در خانان گنج را کنی
 نه این لغت بهال کنی کس از ده گشت ۲۳ چه شد که در وی در مژدش زباں کردی
 نه این لغت بهال کنی کس از ده گشت ۲۴ چه شد که در وی در مژدش زباں کردی
 نه این لغت بهال کنی کس از ده گشت ۲۵ چه شد که در وی در مژدش زباں کردی
 نه این لغت بهال کنی کس از ده گشت ۲۶ چه شد که در وی در مژدش زباں کردی
 گره کردی چو دست پلوانان لغت بکس ۲۷ بسند نیز گشتن فتاده را بپلوان کردی
 الای زلف و دست از کیش برایش آید ۲۸ چه شد که در وی در مژدش زباں کردی
 گسی بر مژدش پلوانی با گل گشت ۲۹ حکم از چهره زدی که از چهره جوان کردی
 زبیر چهره گره داری تین نا زده داری ۳۰ خد گشت که در وی در مژدش زباں کردی
 نه داری از چه بگنج لالی با باں گشتی ۳۱ خد گشت که در وی در مژدش زباں کردی
 نه داری از چه بگنج لالی با باں گشتی ۳۲ خد گشت که در وی در مژدش زباں کردی
 نه داری از چه بگنج لالی با باں گشتی ۳۳ خد گشت که در وی در مژدش زباں کردی
 نه داری از چه بگنج لالی با باں گشتی ۳۴ خد گشت که در وی در مژدش زباں کردی
 نه داری از چه بگنج لالی با باں گشتی ۳۵ خد گشت که در وی در مژدش زباں کردی

کی استغفر الله شتابان یحییٰ از گشت ۳۶ نیل فاکانم آتیس بخیرال کردی
 نه هرگز حاش بشیرال بر طیب طینت ۳۷ نیل فاکان جادوشت جادوال کردی
 علی الله عارض جوجبال یحییٰ از گشت ۳۸ نیل فاکان روح القدس لایه هاں کردی
 نیل یازدهم روح القدس بر طیب طوبی لک ۳۹ که از یک لک جان پروردگانی شادوال کردی
 نیل فاکان خود برگوچه کردی ناشدنی کنس ۴۰ که من نه که بسویم شایاں کردی آن کردی
 وکن برده ام که ایں بواز چه شدیدا ۴۱ چرا سرتبه گویم کانچنین آسپناں کردی
 مناذ الله شتاب جادوال بر راج دایست ۴۲ سینه لک افکالت تو باور جبال کردی
 نهانی دشمنی دادی نسیم صبح را در ادر ۴۳ غباری عاریت از در که فخر زمان کردی

در مع شجاع السلطنة حسن علی میرزا گوید

بادوروزی نسیم عطر جان می آورد ۱ در چهل ز مشک صبیح کاروان می آورد
 رزم عید از برای چشم کاوس بهار ۲ نوشدارو ز دل یو خزاں می آورد
 یانویچه صبازی آفرید دل برین ۳ حج نامه سلم به از خادوان می آورد
 بهر بن بیز اسب می گلستان ده را ۴ از گل سوری درفش کاویان می آورد
 زخم ابدی بستی نمرده نزد طوس عید ۵ از لاکت از سکوی مهرگان می آورد
 بنادود از امر حریف انیک سپهر ۶ از کمان بهمنی تیر و ستار می آورد
 ای پیام گشتن دارای درای باد صبح ۷ در بر اسکنده صاحب قرآن می آورد
 یا شماس خزان از قاهران روی بهشت ۸ و شکی از نیزه آتش فشان می آورد

آه بر اسب لقب جنک بیو دیمت فاری که هزار آکویند چو در داده هزار اسب بیو اسب لقبه نوز

یا نوز قتل گرم مضبوط آورده نسیم ۹ در چین چو از شیر یا مسک می آورد
 یا گرمی فصل می را بر دوازده خاک ۱۰ گیوه فروید بخوابی نوکش می آورد
 نفس نامی در انگار کانیک با سمداد باد ۱۱ نقشها از پرده در مسک عیان می آورد
 خواهی لاله گل را از منبت نام خاک ۱۲ به مجور و منبتی راه به خور می آورد
 خنده گل است باعث گرایی از سنگفت ۱۳ کاشک چشم او خواص غفران می آورد
 نفس نامی خود روی نیست بل خوشیت ۱۴ صنها بین ناز هر حرفت چپان می آورد
 گاه پرانند نشا جان پرند از نترن ۱۵ دوسن ییاد از گل پریا می آورد
 گاه بر بخار صرافان زرد و نیار چند ۱۶ از گل خری بیازار هسان می آورد
 مطلع از مطلع طبعم بر آمد کز فروغ ۱۷ هر رادر جادو سحلی هسان می آورد
 سانی ما ناسراب از غول می آورد ۱۸ بزم را آندم گلگشت خبا می آورد
 جام کخیر و دیر از خول سیاوشان کند ۱۹ در دل لباس باقوت دال می آورد
 قطعه سنگند بهین ظلمات بر لب آب خضر ۲۰ طبع دزلی یسختن دریا می آورد
 خود نلیدت سنگند مگر کاند شراب ۲۱ هست تاثیر که عمر جادوای می آورد
 از دل صاف صراحی در تن باینده جام ۲۲ دست ساقی بایه روح دال می آورد
 دست نشان بایه کوبان در شانه ساده ۲۳ بر دوسن در گم پیر هسان می آورد
 خلق را جسته و زگر گول ست گویا نو بهار ۲۴ از نسیم عطر گلستان شاد ما می آورد
 ای نسیم صبح کاسه شراب کانی نزد خشت ۲۵ از نزل و کوب شاه هسان می آورد
 تهران ملک حبشید ی بهادر شاه حسن ۲۶ آنکه کوبان را بر دگر پاسبان می آورد

آن شهنشاه که بهرام چراز نرسه شوق ۲۶ سجدہ بر خاک پیش بخت آسمان می آورد
 آنکه یک شمع کف در آتشکار اصد و نهار ۲۸ گنج باو آورد گنج شایگان می آورد
 هرگز ابطاف اذاج شربت بر سر نهاد ۲۹ روزگارش کامکار و کامران می آورد
 هر چه چو نقش خود دوست نقاش قضا ۳۰ بر بیل آزمون و امتحان می آورد
 هر چه دانی با دین جهان خودش چه کرد ۳۱ آنچه بر کشت رابرت میال می آورد
 نادر دوان جهان منش رستم کرد آسمان ۳۲ نام دستان که اندر دستان می آورد
 رفعت کاخ جلالتش در سلیمان دماغ ۳۳ کاردانان یقین رادر گان می آورد
 نصرت و فیروزی و فتح و ظفر مار و زنگار ۳۴ بار کاپ شوکت او بهمنان می آورد
 حسرت دست گم بارش مزاج ابرو ۳۵ با خواص آتی طبع دخال می آورد
 تیره و بیم دارانش بهرم شکست ۳۶ بر شکوه نسر شاه اردوان می آورد
 خصم یابی چون ستیز و خوار سازد کجا ۳۷ تاب دارد و سوار سیتان می آورد
 موگر گشتی نیار و پر کاسه بر کشید ۳۸ گم گزیدی بر تن شیر یان می آورد
 باطنین پیشه لاغر که پیش نذر نیست ۳۹ سخیل بر خاطر بیل و مان می آورد
 گزافتم از دلو بسبب آسیب از کجا ۴۰ بر تن باز دی سام پهلوان می آورد
 کسری که پاس دارد بارگاه خشمش ۴۱ از جلالت با بفرق فرستادن می آورد
 گم دوش گم دول بگوش که رسد هر که کجاست ۴۲ در جهان خوش عزیت جهان می آورد
 از دیکه پیشت آسمان افتد ز بیم ۴۳ چون پیچید دست بر گز گران می آورد
 دقش ان پیشین را شورید اندر آب ۴۴ هر کجا کافان ماس بر زبان می آورد
 نه و بیم راجع به طین آواز پیشه ۴۵ بر عیار زنگاه -

اینه منشا یی که از تاثیر عدلت روزگار ۴۵ صوره را از چنگل باز آشیای می آورد
 گرز زمانت فلک گردن کشد برگرفت ۴۶ دست دورای پالنگ از گنگشال می آورد
 روزگار از دواج چادر بام و هفت تاب ۴۷ با گفت طفل عطار آوا می آورد
 نیست جز تاثیر تابان نجم نخت هر چه ۴۸ آلب اسطراب و مرزاد و جال می آورد
 معجز تاثیر انفس تو در تسخیر ملک ۴۹ ازم عیسی روح اشر نشان می آورد
 موی شخص تو فروغ حوادش راسته ۵۰ از طور معجز کلک دنیا می آورد
 مرقضاراد نظام حل عقد روزگار ۵۱ هر چه گوی اینچنین او اینچنان می آورد
 آسمان جزو کینت سنگ و سرمای ۵۲ آشکارا هر چه از سود و زانی می آورد
 چون فلک صاحبقرانی چون ترانادید ۵۳ زان سبک سوده است از هر زانی می آورد
 شادری شاها که دامن بر وجود عقل پیر ۵۴ مزد را از جانب بخت جلال می آورد
 سینه خاکی ز رفعت مرت حتمی فلک ۵۵ کز دینی شاد است هر زبانی می آورد
 گرچه ظلمت نیست نظمی کش توانش شنید ۵۶ زانکه طبعش آسمان در میان می آورد
 لیک چون همواره روح تو میرا نمخن ۵۷ روزگارش هر دو عالم را گال می آورد
 روح پاک افضل لدیش مست نیک ۵۸ تهنیت هر دم ز خاکش میروان می آورد
 روز و ماه سالیان در دو غم و بخت مباد ۵۹ تا که دورای روز و ماه سالیان می آورد

له پالنگ گفته که لاب نام پیر شهاب که در وضع اسطرلاب است که از جلال
 شکله از اشکال نجومی است

۳۰
۸۔ فی المسمطات

درج و ستایش اختر شہر یار می صدف گو ہر تاجدار می شہر یار
دہد علیا بام خجستہ شہر یار کامگار ناصر الدین شاہ قاجار ادام اللہ قبائلیہ

(۱) نقشہ رستہ از زمیں بطون جو بہار ہا دیگستہ جو زمین زلف خوشنار ہا
زنگ اگر ندیدہ چساں جہد شرار ہا برگاہ لالہ میں میاں لالہ زار ہا
کہ چوں شرارہ مجہد زنگ کو بہار ہا

(۲) دانا زاد کی شگوفہ از چہ پیر شد خود و شیر عارضش چہ از زنگ شیر شد
گاہ بر کہ بچوں بوم غم اسیر شد زبا نگندہ دلبرش چہ خوب تنگیر شد
بلے چنین بزدل رہا شقان نگار ہا

(۳) دریں بہار ہر کسے ہوائے داغ دار دا بیاد باغ طلعت خیال باغ دار دا
بہر شب ز جامے بکفت چہ داغ دار دا ہمیں دل منت لبس کہ در داغ دار دا

جگر چو لالہ پر زخون ز عشق گلزار ہا

(۴) بہار را چہ میکنیم چہ شد ز بر بہار من کن کہ گرم از جہاں چو او شد از کنار من
خوشاد خرم آندے کہ بود یار یار من دوزخ متکبار او ششم اسکار من
چو ششم کہ اندر دشتا کنند راہ ہا

(۵) غزال شکوی من ز من خطا چہ دیدہ کہ بچو آہاں چہاں خطا چہ دیدہ
نقشہ بوسے چو ابجرہ آرمیدہ نشاط سینہ بردہ بساط کینہ چیدہ

بیا نقل آشتی بس است گیر و دارها

بصلح در کام آزدشمنی کناره کن   دلت ره از نمیدهد دوست آتشاره کن (۱۱)
 دیا چو سحر رشته زلف خویش پاره کن   براد به بند صد گره ذراں پل تناره کن

که سخت عا جر آدم ز رخ انتظارها

نه دلبسته که برخش بیاد او منظر کنم   نه محرمی که پیش او حدیث عشق سر کنم (۱۲)
 نه مهری که کیدش ز حال خود خبر کنم   نه باده محبتی که زود ماغ تر کنم

نه طبع را فراموشی که تن در هم بکارها

کے پیر سدم خبر که کیستم چه کاره ام   یہ ضیقم نہ محبت زباده خواره ام (۱۳)
 نه خادم مساجدم نه مؤذن مناره ام   نه کدخدای خوشحال نه عامل داره ام

نه بیشتر دوستم نه جزو مستشارها

بهشت ایچ می کنم تباہشت من توئی   بهار دباغ من توئی راضی کشت من توئی (۱۴)
 بکن هر آنچه میکنی که سر نوشت من توئی   بدل غامبی زن که در سرشت من توئی

نهفته در عروق من چو بود با تبارها

دمن ز خنده لب عیسی را این شود   دمن ز سبز خط بخری چنین شود (۱۵)
 چنین جلوه رخت پر از گل من شود   من چه بگر درخت سبائی دل من شود

از آنکه سنگ در چو تو نگار از نگارها

به پیش شکر لب چو من ز لب زده ام   که بالبت طبر زده است خط زده ام (۱۶)

له خوشحال نام محاسن است از دلایت   دن گفتم جانک که کشف را گویند که من
 به پیش دست را گویند که طبر زده از طوی است   است به شکر پاره گویند

خیال عشق کوئے تو اگر زمیں بود زدا   ز اضطراب عشق تو چو آسمان بلرزدا

۱۱۲) بت دو ہفت سال میں مرے دو سالہ وہ   بھی بہ بوسہ دست قدم بساں خاکسار
ننگار لالہ چمرن سے بڑنگ لالہ وہ   ز چشم خویش سے فشان لعل خود پیالہ
کہ داہبت نقل ہے برائے میگسار   ز بہر کفیل بوسہ مرا لب جوالہ وہ

۱۱۳) پہل کتاب لایم کہ مرد در شہنشاہ   نہال را پیہ یکیم کہ ز ایل غریب نیستم
شراب آشکار وہ کہ مرد در شہنشاہ   بخت کشت عمر خود کم از ترش نیستم
کہ منع جانور کند ہی ز کشت زار با

۱۱۴) سن از شراب میخوردم با نگ کوں میخوردم   بار گاہ تہمتن بنرم طوس میخوردم
پیالہ بائے وہ نی علی اروس میخوردم   شراب گبری چشم سے مجوس میخوردم
نہ جو یکم کہ جو کفم بزرگ کو کسار با

۱۱۵) الاچہ سالما کہ سن سے و میرم داشتیم   چو سال تازہ میشدی سے و میرم داشتیم
پیالہ و جا ہما زہر و سیم داشتیم   دل جو او پر ہنر کشت کریم داشتیم
چہ خوش بنار و شہنشاہ داشتیم   دنگار با

۱۱۶) کنوں ہم ارچہ فطرس نہ دل نفس یکیشتم   سوچ دے سے پیہ یکیشتم
فغان نہ جو میتی برادر سن یکیشتم   کتبہ ہم ارچہ پیہ شیا و زلیا یکیشتم
سگر بر آتہ جہد ہم ہا نہ و زلف تھا با

لے غریب نہال انشا زدن و نگ داشتیم سے   کہ شہر میں سے بی سحر زار مان و کشت زار
راعت ساز نہ بخت دنیج جانورال دنیا کسار ۱۱

صفیقہ کہ از صفا بہشت جاوداں بود   سر یہ کہ از گرم حایک فشاں بود (۱۶)
 فرشتہ زمیں بود ستارہ زماں بود   عفاف و ست کز ازل حجاب چہم جان بود
 گلکش نوش جنتش مصون ز نیش خار ہا

پہر عصمت حیا کہ شاہ بہت ماہ اد   شہی کہ بہت روز دنیا نہ در پناہ اد (۱۷)
 سپرد تباہی او ستارہ در کلاہ اد   الا زادہ مادی شہی قریب شاہ اد

بخود ازین شرافتش عزت است بخود ہا
 یکا نہ کہ از شرف دو عالمند چاکریش   ز کائنات تنجب سبح و چاکر گوہریش (۱۸)
 پنج حس و شوش بہت نافرمان ترش   بہت خلل نہ فلک ننگہ سیاہ ترش

نخلت داد سیم و زرد نہ وہ نہ صد ہزار ہا
 میاں بدر و چہر او بے بود ہما نیہ   از آنکہ بدر ہر کسے بہ بندش حایہ (۱۹)
 ولیک بدر چہر او گساں بر ہم ہر آئینہ   کہ عکس ہم نہ ٹکند چو نقش جان ہر آئینہ

خود از خرد شہینہ ام مرا حیا یش باہا
 بگم شرع احمدی و است اجتناب اد   و گرنہ بہر شریع چہ لازم اجتناب اد (۲۰)
 حیا بے او حجاب و عفاف و نقاب او   و گرنہ شرم اد بے حجاب نقاب اد
 شاعر نور طلعتش تگاہتے جہاد ہا

زہی فلک بہ بندگی ستارہ پیش روی تو   بہشت عدن آئینی ز عیش مشک و یاقوت تو (۲۱)
 تو عقل عالمی از اں کیسے ندیدہ روی تو   نہاں ز چشم دور نہاں ہمیشہ گفتگو تو

لے صفیہ یعنی برگزیدہ استودہ است   حجاب یعنی پوشش بدہ رفتہ و چہاں
 شدن است   جہاد یعنی دیوار

زبان بیکر رحمت کشاده شش خرابا

خصال جلیل تو به هر سر به بند گرد وجود کائنات را در گزینج نشمر و (۳۳)
چو در آفتاب را بچشم دریا دور به نیست و جز تو نیست نیست بگذرد

همی زو جده بشکند بچهره اش بهار با

بهر آنکه نفس ترا بجان نشاکم بر آن طلی عمرو سوزش تن عاکم
حیات جادو آنه را تنی از خد اکم سکه تا ترا بجان و دل شنا بمر اکم

ز گوهر شناسی خود زشت نثار ما

چنینم ز مردمان که اصل مری توئی چه ضرغام از این آس صبر آدمی توئی
جهاں پر لال را بهشت خرمی توئی بجاں غم رسیدگان بهار بهی توئی
همی نشاند از من بمرودن شاد با

۹۔ در توحید باری عزراست

نہانی از نظر بنظر از بس عیانی ۱ عیان شدہ سراپا نیستی که سیگفتم نہانی

گویی گویم عیانی گویی گویم نہانی ۲ نہ آندی نہ آندی ہم آیتی ہم آیتی

نہرو آن کہ از عین عیانی بنید نہانی ۳ ہم پیش آن کہ از چشم نہانی بد عیانی

ایشین هر چند بگویند گمان هر چند بگویند ۴ نہ محصور در این هستی نہ مشلوب گمانی

نہ بیانی کہ کس واقف نباشد کہ تو را ز ۵ نہ بانی کہ کس ادا نباشد چنانی

بیان نیستی و الفاظ صورت نیستی ۶ نہنی صورت و الفاظ نہنی را بیا نیستی

پنجم حق نگردد ز رفت بنید مرد و نشود ۷ تو در هر قطره پنهان چو بحر سیکه انستی
 اگر کس عکس خورشید فلک در آبدان بنید ۸ نیاید گفت خورشید فلک در آبدانستی
 کجا میری کسی صد خیزد غیر از خیم زشانش ۹ در دل آبدان بودن خلوت محتاجانستی
 دیگر گویند خورشید است کانه را آبدان بزم ۱۰ زانگاه عیال مرد و عقل نمکته دانستی
 یکی گفتا قدیم از اصل با حادث نه پیوندد ۱۱ سپس پیوندد با ازات بهیمنه اچنانستی
 گفتیم راست میگویی در راه راست پیوندد ۱۲ لیکن آنچه پیوندد عیال از این بیانستی
 بجنبه مرد و شاخ از نسیم در ریشه یار برجا ۱۳ نه چینه اصل آن از باد گذر عشق تو دانستی
 ازین مثال روشن شد که فصل از ریش را ۱۴ ثباتی با حادث اندر طبیعت تو آبدانستی
 بمعنی هست پاینده بصورت هست آینه ۱۵ بوجهی از مکالم بیرون بوجهی در بکمانستی
 انان پانیدگی همایه با عقل نگذراید ۱۶ ازین زاینده گی همایه با زبان دانستی
 روان بونکی سینا ازین شراق شنائی ۱۷ بزم خفا ازین پائین کوبان گفت دانستی
 کسل زدی تریش بود که تا آنی تنگ گوید ۱۸ سر آید مر حبا باشد که شقیق از چنانستی
 بخاصات به پیوندد و کلام بعزیز چندان ۱۹ که ره کم کرده راه مر جوبل کی در دانستی

۱۰- در مبحث شجاع السلطه مقفور حسن علی میرزا فرمایید

عید است ساقی قندج همباز دنیا بخیزد ۱ در گوهر الماس گوی لب مصطفی ریخته
 کرده پی اکیر چال در طاق زده تیغ روان ۲ در ساعی سبایان گوگرد حرار ریخته

له تواند نظر آید غیر از کبر خیزد یعنی ازین سه اصل تیغ در شک و در عا شجاع است ۱۲-

آب از سراب انگیزه آتش آب انگیزه ۳ ز آتش جاپ انگیزه درجه دریا انگیزه
 ۴ سوچ زن در مشربله انوج فوج غم ۵ اندر بلال کشنبه عقد ثمر یا رینخته
 پیمان کاس بن عین غلمان اراج عین ۵ در بزم چول خلد بری طرح سارا رینخته
 مجلس بخوبی چول در زیر سیاه جام جم ۶ ز بخیر را بر پائے غم از سوج صبار رینخته
 خم مریم قمت زده دوشیزه آفتاب شده ۷ در طفل ۸ در سیکده آب میخار رینخته
 رفت بر شبیه دانه در چنبر سده چنبر ۹ با هم بطرح مشوره طرح سوار رینخته
 چنگل ست زالی پشت خم در پی عقابی خم ۹ هر دم در بانگ در بریم بنیا و غوغا رینخته
 صبا بیس بلبه بکری بشادی حاله ۱۰ از نقش زیر مشقه نیزنگ بشار رینخته
 خیا اگران برسته صفت دست چنگ فانی ۱۱ طرح نشاط از هر طرف در بزم دار رینخته
 دارا سکندره خم در شنگ طهورت خدم ۱۲ گز ابر کف گاه گرم لولوس لاله رینخته
 جمع است بر طرف افق خونت عمارت ۱۳ یا املس صبی فلک برفش دیار رینخته
 شنگل بر طرفاس بر پیاده بر الماس ۱۴ اگر در مرد طاس بر یا قوت عمر رینخته
 تیغ سحر حیرت تاب شد نیم از فلک تر تاب ۱۵ از آب زهره شک بشد دزد دزد صفا
 افراخت زور درین علم شد شکری نهزم ۱۶ جمع از شفق آتش زوم برف سر رینخته
 یا خون شب نامال کردی سوادی عیال ۱۷ از شتر خور آسمان برف سودا رینخته
 یعنی شجاع سلطنته چول شیر دست آینه ۱۸ خون لیراں کتیه در دست برجا رینخته
 آں کوز تیغ جانتان آکوز قد بر کیراں ۱۹ هم خول سلطان رسلان هم آب نیر رینخته
 له دوشیزه بنی دختر پاکه است ۱۲ زهره سنی کبد است ۱۳ از جنه نام دق در پاس

رخش چو پای بجایگز آتش دل چو پا ۲۰ بر یک چشم غلطان زهر افش ریخته
 تیغش بر طبعی طوسی هندی فطرتی ۲۱ روی زنگی سببی آتش ز اعضا ریخته
 آتش دل پولا درنگ دانه سیاه چو کبک ۲۲ ذر ذر پیلان یک بیک چو پیلان ریخته
 آبل دولت شالکش تارید غارتش ۲۳ پیوسته اشک و اشکش روی غدر ریخته
 جرم کو اکب سیاه چو کوه زهر و عیا ۲۴ رخی دست در فشان طلق خضر ریخته
 طبعش نهال بارود جوش شکر و لطف ۲۵ پیوسته در شاخت شمر در باغ دیار ریخته
 هم پایش از دافشوری بر زق هر دشتی ۲۶ هم آب بر آذری از طبع والا ریخته
 رخش قتل دشمنان یا زهر آلوده نال ۲۷ لیکن بکام دوستان ال زهر حلا ریخته
 در قهر باشد صدمت ز حیات خود مرفت ۲۸ باشد لالی زابر کف شر قار و غبار ریخته
 تیغش بلال آساستی از لیس چو سبب ۲۹ بر خن تن عداستی زان شکل چو زار ریخته
 در عهدش اهنام تم افتاده بز خاک عدم ۳۰ چو ناکه از طاق حرم شد لاث غری ریخته
 لای حور زبانه نام کو در طربا یام تو ۳۱ دست فلک در جام تو شهر مصفا ریخته
 از سرده ات نازان زمین بر صده و شش ۳۲ بزوات جان آفرین زو فار ریخته
 تیغش خور آستینی در غول کنادش گشتی ۳۳ صد و چو از پرتی زور و بیجا ریخته
 شکست کنیده است از تم بوقش انگلیس ۳۴ در قالب سوتی زور روح علی ریخته
 زان هندی در نشن تیر فلک عزت گز ۳۵ سرورده اندر آیس گویهر سلا ریخته
 مایه بود خوش خال خط بر لب زهر و لطف ۳۶ در کام خشم بے غلط زهر آشکار ریخته

لای غری هر یک نام به است ۱۲ انگلیس نام مانی نقاش نام انجیل است

مشک آرد خانه ملک پیران و فته در فتنه پیا ۳۷ مشک انداختن در دهان و در دهان طغیان
 که فته در فتنه سال الوده از غنودان ۳۸ طوطی صفت در کام جان سکر آرد ریخته
 رومی که از گردن جلیاب بند و هر و ۳۹ که در هر سوختن در چشم بینا ریخته
 بامول شود آمل چون صحران شود سوختن ۴۰ در هر جهت سوختن خاک خار ریخته
 اندر زمین ست فلک بر آتش افشانند ملک ۴۱ سیاه در گوش ملک بینی زهر آرد ریخته
 لولاد بخان در غار باره لولاد حیا ۴۲ هر یک که بندی آرد و چون سل بال ریخته
 هنگام زرم از هر کس که در فتنه جو فتنه ۴۳ خول زن تر بایان چون عید ریخته
 هر سام بندی موب کوثر تیز صنی طلب ۴۴ تازی شود ذات لب کشت جانها ریخته
 چو تو بول فی نصف کف بر لب کف ۴۵ بر پره چو لب کف از گردن ریخته
 از خون خصم لولادین ری کف در داس ۴۶ تیغ که اندر کف چو لب ریخته
 هر کس که از فتنه کالافشا در دروغا ۴۷ از طبی خصم و فاجان طای کالاف ریخته
 این خنگ که در لب کف صفت و آن کف ۴۸ بر پره جانها کف در ریخته
 مانا بگرگان کف تیغ بود جان میاں ۴۹ کف کف کف کف فتنه جان فتنه ریخته
 بابتش که اگر در یای اعظم در نظر ۵۰ آبیت اندر ریخته از شک فتنه ریخته
 پیرا در فتنه که در یای اعظم در نظر ۵۱ زنی ملک خود از یی ریخته کالاف ریخته
 هم پیرا در فتنه که از یی حش شده ۵۲ از فتنه موده بر جان عدا ریخته

له آرد و خف آرد از است ۱۲ له بر آینی هم در لب است ۱۳ له کالاف صفت ۱۴
 له سده بن بزرگی است که در فتنه سلاطین فتنه بر پا میگرداند فتنه له بزرگی است ۱۵

در شش طراز امسال مدحی از جشن جم ۵۳ در کام جانها از کرم نقل ممتاز ریخته
 ساغر زه انداخته کند رنگبند ریخته ۵۴ در مجره افروخته عود مطرا ریخته
 مانی عشرت پین سال دیگر طرح دی ۵۵ از نصرت جلال زیر اندر بخارا ریخته
 لای شاه قانی منم خاقانی ثانی منم ۵۶ نای آفتاب قانی منم زیر نظم غار ریخته
 اکنون منم در شاعری قائم مقام عصری ۵۷ از نشر الفاظ دری بزم گنجی ریخته
 ماهست از یار شاعر در صفحه کیمی اثر ۵۸ هر دم از دگر و گدازد در سع و امان ریخته
 ز خنده باد اقبال تو پاینده ماه و سال ۵۹ نور دلی بر جلال تو زایمان ریخته
 کاخ ریاست منزلت بزم کیاست محفلت ۶۰ فیض کرامت بر دل از بزمی ریخته

لایه هتا گواره از خوش آینه است ۱۲

امیداران امتحان کو ضروری اطلاع
 اگر آپ اسکے مثنیٰ ہیں کہ امتحانات کی کتب کیجا صورت میں بلائی
 پریشانی کے ختم فرمادیں تو اپنے دیرینہ خادم

انوار بک ڈپو لکھنؤ کو یاد فرمائیے

مُشیر مثنیٰ
 بیسے

حل پرچہ جات امتحان مثنیٰ ۶۳۳ لغاتہ ۱۹۴۲ء

حل کردہ

مثنیٰ مشیر احمد صاحب علوی بی، اے، علیگ ناظر وچھ دیگر ممبران بورڈ
 اب امتحان پاس کرنا بالکل آسان ہو گیا۔ یہ حل ختم کر کے اور امتحان
 بلائی مزید جہد و جدوجہد سے پاس کر لیتے۔

قیمت دور و پیچھے چار آنہ

CALL No. {

1915/2125

1119

ACC. No. 14.22

AUTHOR

13.16

Acc. No. 14.22

13.16

Class No. 1915/2125

Book No. 1119

Author

13.16

Title

13.16

Borrower's No.	Issue Date	Borrower's No.	Issue Date

AT THE TIME

MAULANA AZAD LIBRARY

ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

